

Vận dụng, bổ sung và phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin trong thời đại ngày nay

Trần Văn Phòng^(*)

Tóm tắt: Vận dụng, bổ sung, phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin là yêu cầu nội tại, là đáp ứng yêu cầu thực tiễn của thời đại cũng như sự phát triển của khoa học, công nghệ. Tuy nhiên, việc vận dụng, bổ sung, phát triển phải có nguyên tắc, không tùy tiện, chủ quan. Nội dung bài viết góp phần làm rõ nhận định này và đưa ra một số quan điểm cần nắm vững trong việc vận dụng, bổ sung và phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin.

Từ khóa: Chủ nghĩa Marx-Lenin, Vận dụng, Bổ sung, Phát triển

Abstract: Applying, enriching and developing Marxism-Leninism is not only an internal demand but also a response to the requirement of current situation which implies rapid development of science and technology. However, such implementation requires a principled rather than arbitrary and subjective approach. Upon clarifying this view, the paper provides some key-points in the application, enrichment and development of Marxism-Leninism.

Keywords: Marxism-Leninism, Applying, Enriching, Developing

1. Vận dụng, bổ sung, phát triển sáng tạo là yêu cầu nội tại của Chủ nghĩa Marx-Lenin

Chủ nghĩa Marx-Lenin về bản chất là một học thuyết phát triển, là hệ thống mở với bản chất vốn có là luôn được vận dụng, bổ sung, phát triển cho phù hợp thực tiễn. Trong bức thư gửi nhà văn người Mỹ bà Florence Kelley-Wischnewetzky, ngày 27/1/1887, F. Engels đã nói rõ: “Lý luận của chúng tôi là lý luận của sự phát triển, chứ không phải là một giáo điều mà người ta phải học thuộc lòng và lặp lại một cách máy móc” (C. Mác - Ph. Ăng-

ghen, *Toàn tập*, Tập 36, 1999: 796). V.I. Lenin sau này, năm 1910, đã nhắc lại lời khẳng định của Engels như sau “Học thuyết của chúng tôi - Ăng-ghen nói về mình và người bạn nổi tiếng của mình - không phải là một giáo điều mà là một kim chỉ nam cho hành động” và ông cho rằng nếu quên điều này “thì chúng ta sẽ làm cho Chủ nghĩa Mác trở thành phiến diện, quái dị, chết cứng, sẽ vứt bỏ linh hồn sống của nó, sẽ phá hủy cơ sở lý luận cơ bản của nó - tức là phép biện chứng” (V.I. Lênin, *Toàn tập*, Tập 20, 1980: 99). Lenin cũng nhấn mạnh “Chính vì Chủ nghĩa Mác không phải là một giáo điều chết cứng, một học thuyết nào đó đã hoàn thành hẳn, có sẵn đâu vào đấy, bắt đi bắt

^(*) GS.TS., Viện Triết học, Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh;

Email: tvphong61@gmail.com

dịch, mà là một kim chỉ nam sinh động cho hành động, chính vì thế nó không thể không phản ánh sự biến đổi mạnh mẽ của điều kiện sinh hoạt xã hội" (*V.I. Lênin, Toàn tập*, Tập 20, 1980: 103). Chính vì vậy, nó luôn phải được vận dụng, bổ sung, phát triển. Lịch sử hình thành, phát triển của Chủ nghĩa Marx cũng đã chứng minh điều đó. K. Marx và Engels không phải ngay từ đầu đã có lập trường cộng sản chủ nghĩa và thế giới quan duy vật biện chứng. Đó là cả một quá trình chuyển biến, tự bổ sung, phát triển lý luận của các ông. Chẳng hạn, khái niệm "quan hệ sản xuất" ở *Hệ tư tưởng Đức* (cuối năm 1845, đầu năm 1846), chỉ mới được Marx và Engels sử dụng như là "quan hệ giao tiếp"; Đến *Sự khốn cùng của triết học* (năm 1847), khái niệm này đã được Marx sử dụng như là "quan hệ xã hội"; Đến *Tuyên ngôn của Đảng Cộng sản* (1848), khái niệm này mới là "quan hệ sản xuất". Hoặc như khái niệm "chuyên chính vô sản", ở *Sự khốn cùng của triết học* được Marx trình bày dưới dạng mầm mống, thể hiện ở luận điểm "giai cấp công nhân bằng cách tổ chức liên hiệp lại để loại bỏ giai cấp tư sản"; Đến *Tuyên ngôn của Đảng Cộng sản*, "chuyên chính vô sản" được thể hiện qua "nhà nước là công cụ bạo lực để thiết lập chính quyền"; Đến ngày 05/3/1852, trong *Thư gửi Váyđomayơ*, Marx đã lần đầu tiên dùng thuật ngữ "chuyên chính vô sản" (*C. Mác - Ph. Ăng-ghe-n, Toàn tập*, Tập 28, 1996: 661-662).

Lenin đã vận dụng, bổ sung, phát triển Chủ nghĩa Marx trong điều kiện khoa học về thế giới vi mô phát triển như vũ bão; sự chuyển biến của chủ nghĩa tư bản sang giai đoạn đế quốc chủ nghĩa, nhưng bản chất ăn bám, bóc lột của nó chưa thay đổi; sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội hiện

thực ở nước Nga Xô viết đặt ra nhiều vấn đề mới chưa có tiền lệ trong lịch sử; các trào lưu tư tưởng phản khoa học nổi lên như nấm mùa xuân tìm mọi cách chống phá Chủ nghĩa Marx. Trong bối cảnh đó, Lenin đã vận dụng sáng tạo Chủ nghĩa Marx vào xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước Nga và đã *bổ sung, phát triển* nhiều luận điểm lý luận của Chủ nghĩa Marx về triết học, kinh tế - chính trị và chủ nghĩa cộng sản khoa học (Xem: *V.I. Lênin, Toàn tập*, Tập 2, 1974: 565-566). Chính sách kinh tế mới (NEP) là một trong những minh chứng cho sự vận dụng, bổ sung, phát triển hết sức sáng tạo Chủ nghĩa Marx vào điều kiện nước Nga bởi Lenin. Trong *Cương lĩnh của chúng ta*, Lenin đã khẳng định: "Chúng ta không hề coi lý luận của Mác như là một cái gì đã xong xuôi hẳn và bất khả xâm phạm; trái lại, chúng ta tin rằng lý luận đó chỉ đặt nền móng cho môn khoa học mà những người xã hội chủ nghĩa cần phải phát triển hơn nữa về mọi mặt, nếu họ không muốn trở thành lạc hậu đối với cuộc sống. Chúng tôi nghĩ rằng những người xã hội chủ nghĩa ở Nga đặc biệt cần phải tự mình phát triển hơn nữa lý luận của Mác, vì lý luận này chỉ đề ra những nguyên lý chỉ đạo chung, còn việc áp dụng nguyên lý ấy thì xét riêng từng nơi, ở Anh không giống ở Pháp, ở Pháp không giống ở Đức, ở Đức không giống ở Nga" (*V.I. Lênin, Toàn tập*, Tập 2, 1974: 232).

Marx, Engels và Lenin luôn đòi hỏi những người cộng sản phải biết vận dụng, bổ sung, phát triển sáng tạo những nguyên lý cơ bản sao cho phù hợp với điều kiện, hoàn cảnh lịch sử, truyền thống văn hóa, v.v... của mỗi nước. Như vậy, yêu cầu vận dụng, bổ sung, phát triển là bản chất đặc trưng vốn có, là yêu cầu nội tại của Chủ nghĩa Marx-Lenin.

2. Vận dụng, bổ sung, phát triển sáng tạo Chủ nghĩa Marx-Lenin là đáp ứng yêu cầu thực tiễn của thời đại cũng như sự phát triển của khoa học, công nghệ

Từ nguyên tắc thống nhất giữa lý luận và thực tiễn của Chủ nghĩa Marx-Lenin, chúng ta thấy, thực tiễn cuộc sống luôn vận động, biến đổi, phát triển, vì thế, nhận thức của con người nói chung, lý luận của Chủ nghĩa Marx-Lenin nói riêng cũng luôn phải được vận dụng, bổ sung, phát triển cho phù hợp với thực tiễn. Thời đại ngày nay có nhiều biến động sâu sắc, thế giới có nhiều diễn biến phức tạp; xu hướng đa cực, đa trung tâm diễn ra nhanh hơn; các nước lớn điều chỉnh chiến lược, vừa hợp tác, thỏa hiệp, vừa cạnh tranh, đấu tranh kiềm chế lẫn nhau. Cuộc cách mạng khoa học - công nghệ, đặc biệt là công nghệ thông tin phát triển mạnh mẽ. Chủ nghĩa dân tộc cực đoan, chủ nghĩa cường quyền áp đặt, chủ nghĩa dân túy đang nổi lên trong quan hệ quốc tế. Những vấn đề toàn cầu như an ninh lương thực, an ninh năng lượng, an ninh nguồn nước sạch, biến đổi khí hậu, thiên tai, dịch bệnh có nhiều diễn biến phức tạp. Cộng đồng quốc tế ngày càng phải đối phó với các thách thức an ninh mạng. Tranh chấp lãnh thổ, chủ quyền biển đảo trong khu vực châu Á - Thái Bình Dương và Đông Nam Á tiếp tục diễn ra phức tạp (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2016: 70-73), v.v... Tất cả những nhân tố này tác động mạnh mẽ đến cục diện thế giới và phong trào công nhân, đồng thời đòi hỏi Chủ nghĩa Marx-Lenin phải được vận dụng, bổ sung, phát triển để phù hợp với tình hình biến đổi của thực tiễn. Ngay trong *Lời tựa* viết cho bản tiếng Đức *Tuyên ngôn của Đảng Cộng sản*, xuất bản năm 1872, Marx và Engels đã khẳng định có một số đoạn nhỏ, chi tiết nhỏ của

tác phẩm này cần được xem xét lại, viết khác đi, vì thực tiễn đã đổi thay (Xem: *C. Mác - Ph. Ăng-ghen, Toàn tập*, Tập 18, 1995: 128). Những biến đổi mau lẹ của thực tiễn đầu thế kỷ XXI này đang đặt ra nhiều vấn đề lý luận và thực tiễn, mà để giải quyết chúng một cách đúng đắn, chúng ta đồng thời phải dựa vào phương pháp luận, quan điểm, lập trường, thái độ của Chủ nghĩa Marx-Lenin, phải vừa tìm ở chính thực tiễn ngày hôm nay. Điều đó nói lên rằng, chính thực tiễn ngày hôm nay đang đòi hỏi chúng ta phải tiếp tục vận dụng, bổ sung, phát triển sáng tạo Chủ nghĩa Marx-Lenin. Chính Marx và Engels đã lưu ý rằng "... chủ nghĩa cộng sản không phải là một *trạng thái* cần phải sáng tạo ra, không phải là *lý tưởng* mà hiện thực phải khuôn theo. Chúng ta gọi chủ nghĩa cộng sản là một *phong trào hiện thực*, nó xóa bỏ trạng thái hiện nay. Những điều kiện của phong trào ấy là do những tiền đề hiện đang tồn tại đẻ ra" (Xem: *C. Mác - Ph. Ăng-ghen, Toàn tập*, Tập 3, 1995: 51).

Sau sự sụp đổ của mô hình chủ nghĩa xã hội hiện thực ở Liên Xô và Đông Âu, "đàn đồng ca" chống Chủ nghĩa Marx-Lenin cũng đông hơn, đa dạng hơn gấp nhiều lần (Đặng Xuân Kỳ, 1988: 12-13). Tình hình này đòi hỏi những người cộng sản chân chính phải biết vận dụng, bổ sung, phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin một cách khoa học, phù hợp với thực tiễn. Chỉ trên cơ sở đó, chúng ta mới bảo vệ được Chủ nghĩa Marx-Lenin. Thời đại ngày nay đang có nhiều biến động sâu sắc, song như Đảng Cộng sản Việt Nam đã nhận định "Theo quy luật tiến hóa của lịch sử, loài người nhất định sẽ tiến tới chủ nghĩa xã hội" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2011: 69). Các quốc gia, dân tộc "... để đạt mục đích chiến thắng giai cấp tư sản thì đều giống nhau về

bản chất, song mỗi nước lại hoàn thành quá trình phát triển ấy theo cách thức riêng của mình” (V.I. Lênin, Toàn tập, Tập 41, 1977: 95). Điều kiện đặc thù của mỗi quốc gia, dân tộc đòi hỏi phải áp dụng những nguyên tắc của chủ nghĩa cộng sản “sao cho những nguyên tắc ấy được cải biến đúng đắn trong những vấn đề chi tiết, được làm cho phù hợp, cho thích hợp với đặc điểm dân tộc và đặc điểm nhà nước - dân tộc” (V.I. Lênin, Toàn tập, Tập 41, 1977: 96). Sự phát triển mạnh mẽ của khoa học, công nghệ cũng đòi hỏi Chủ nghĩa Marx-Lenin phải được vận dụng, bổ sung, phát triển sáng tạo. Đúng như Engels đã khẳng định: “Mỗi lần có một phát minh mang ý nghĩa thời đại ngay cả trong lĩnh vực khoa học lịch sử - tự nhiên thì chủ nghĩa duy vật lại không tránh khỏi thay đổi hình thức của nó” (C. Mác - Ph. Ăng-ghe-n, Toàn tập, Tập 21, 1995: 409). Điều này cũng hoàn toàn đúng với Chủ nghĩa Marx-Lenin.

Khi khẳng định lý luận Chủ nghĩa Marx-Lenin là lý luận phát triển không có nghĩa là những nguyên lý cơ bản của Chủ nghĩa Marx-Lenin không ổn định. Điều cần lưu ý ở đây là “...tuy theo những bước chuyển của tình hình xã hội và chính trị cụ thể, cho nên những phương diện khác nhau của Chủ nghĩa Mác, tức là của một học thuyết sinh động, không thể không nổi bật lên hàng đầu” (V.I. Lênin, Toàn tập, Tập 20, 1980: 100). Có nghĩa là, những nguyên lý cơ bản của Chủ nghĩa Marx-Lenin cho tới nay vẫn hoàn toàn đúng đắn, khoa học, cách mạng, nhưng có những luận điểm cụ thể nào đó do thực tiễn chính trị - xã hội, cũng như do sự phát triển của kinh tế, của khoa học, v.v... đã đổi thay mà cần phải được bổ sung, phát triển, thậm chí loại bỏ. Chẳng hạn, trong Tuyên ngôn của Đảng Cộng sản, Marx và Engels mới nêu ra khẩu

hiệu “Vô sản tất cả các nước đoàn kết lại!”, Lenin trong điều kiện thực tiễn chủ nghĩa tư bản chuyển lên giai đoạn chủ nghĩa đế quốc đã bổ sung thành “Vô sản tất cả các nước và các dân tộc bị áp bức, đoàn kết lại!”. Hay như, Marx và Engels sống trong thời đại mà chủ nghĩa tư bản phát triển tương đối đồng đều, nên các ông đã chỉ rõ, cách mạng vô sản chỉ có thể nổ ra đồng thời ở một loạt nước tư bản chủ nghĩa phát triển. Nhưng bước sang thế kỷ XX, chủ nghĩa tư bản đã chuyển sang giai đoạn đế quốc chủ nghĩa. Lenin bổ sung: “Sự phát triển không đều về kinh tế và chính trị là quy luật tuyệt đối của chủ nghĩa tư bản. Do đó chúng ta thấy rằng, chủ nghĩa xã hội có thể thắng lợi trước hết trong một số ít nước tư bản chủ nghĩa, hoặc thậm chí chỉ trong một nước tư bản chủ nghĩa tách riêng ra mà nói” (V.I. Lênin, Toàn tập, Tập 20, 1980: 447). Thực tiễn đã chứng minh tính đúng đắn cho luận điểm này của Lenin. Luận điểm này của Lenin không mâu thuẫn với luận điểm của Marx và Engels. Bởi lẽ, thực tiễn đổi thay thì những kết luận được rút ra từ tổng kết thực tiễn cũng phải thay đổi theo cho phù hợp với thực tiễn mới. Tất cả những điều này cho thấy, Chủ nghĩa Marx-Lenin là một học thuyết luôn được vận dụng, bổ sung, phát triển cho phù hợp với thực tiễn.

Sự vận dụng, bổ sung, phát triển sáng tạo Chủ nghĩa Marx-Lenin bởi Hồ Chí Minh, Đảng Cộng sản Việt Nam cũng như các đảng cộng sản và phong trào công nhân quốc tế càng cho thấy vận dụng, bổ sung, phát triển sáng tạo Chủ nghĩa Marx-Lenin không chỉ là bản chất nội tại của Chủ nghĩa Marx-Lenin mà còn là đáp ứng yêu cầu thực tiễn.

Đảng Cộng sản Việt Nam đã có sự vận dụng, bổ sung, phát triển hết sức sáng tạo lý

luận của Chủ nghĩa Marx-Lenin như gắn độc lập dân tộc với chủ nghĩa xã hội; phát triển lý luận về chủ nghĩa xã hội Việt Nam; đưa ra mô hình chủ nghĩa xã hội Việt Nam với tám đặc trưng, trong đó, đặc trưng “Dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh” vừa là đặc trưng đầu tiên, vừa là mục đích của chủ nghĩa xã hội Việt Nam. Đảng Cộng sản Việt Nam cũng xác định tám phương hướng lớn để xây dựng chủ nghĩa xã hội cùng chín mối quan hệ lớn cần giải quyết trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội. Về kinh tế, Đảng Cộng sản Việt Nam coi kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa như công cụ, phương tiện xây dựng chủ nghĩa xã hội, là mô hình kinh tế tổng quát trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2016: 102). Trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, Việt Nam có nhiều hình thức sở hữu, nhiều thành phần kinh tế, trong đó kinh tế nhà nước giữ vai trò chủ đạo, kinh tế tư nhân là động lực quan trọng của nền kinh tế; các chủ thể thuộc các thành phần kinh tế bình đẳng, hợp tác và cạnh tranh theo pháp luật; thị trường đóng vai trò chủ yếu trong huy động và phân bổ các nguồn lực phát triển; là động lực chủ yếu giải phóng sức sản xuất; v.v... Đảng Cộng sản Việt Nam coi xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân là hình thức tối ưu thực hiện quyền lực của nhân dân. Xuất phát từ thực tiễn Việt Nam, Đảng Cộng sản Việt Nam coi xây dựng đảng về đạo đức là một bộ phận cấu thành quan trọng của công tác xây dựng Đảng trong điều kiện mới. Đảng Cộng sản Việt Nam cũng coi phát triển “văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội, một động lực thúc đẩy sự phát triển kinh tế xã hội, đồng thời là một mục tiêu của chủ nghĩa xã hội” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 1993: 51). Đây là kết quả của sự tổng kết

thực tiễn, tiếp thu, vận dụng, bổ sung, phát triển sáng tạo Chủ nghĩa Marx-Lenin cũng như những thành tựu của tư duy nhân loại về văn hóa; v.v... Tất cả những điều này cho thấy, Đảng Cộng sản Việt Nam đã thành công trong vận dụng, bổ sung, phát triển sáng tạo Chủ nghĩa Marx-Lenin vào điều kiện thực tiễn của Việt Nam.

3. Một số quan điểm cần nắm vững trong việc vận dụng, bổ sung, phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin

Vận dụng, bổ sung, phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin không có nghĩa là phủ định nó, mà là tiếp tục làm sáng tỏ và khẳng định bản chất cách mạng, khoa học của Chủ nghĩa Marx-Lenin trong điều kiện mới.

Vận dụng, bổ sung, phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin phải dựa trên cơ sở kiên trì Chủ nghĩa Marx-Lenin, trên cơ sở bảo vệ, kế thừa, phát huy bản chất cách mạng, khoa học vốn có của Chủ nghĩa Marx-Lenin, không hoang mang, dao động, mất phương hướng. Cần chống việc nhân danh “vận dụng, bổ sung, phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin” để phủ định bản chất khoa học cách mạng vốn có của nó, rơi vào chủ nghĩa xét lại; hoặc là nhân danh “bảo vệ” Chủ nghĩa Marx-Lenin, không nhìn thấy những đổi thay của thực tiễn, rơi vào giáo điều, kinh viện, bảo thủ. Muốn vận dụng, bổ sung, phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin một cách đúng đắn, cần phải phân biệt rõ những luận điểm thực sự của các ông với những gì mà người khác đã “thêm” vào cho các ông.

Vận dụng, bổ sung, phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin, có nghĩa là trên lập trường của Chủ nghĩa Marx-Lenin để cập tới một số vấn đề mà Marx - Engels - Lenin đã giải quyết đúng đắn trong thời đại của các ông, nhưng do thực tiễn thời đại đổi thay, nên cần phải có những bổ sung mới.

Marx, Engels và Lenin không phải là những ông thánh, họ cũng là những con người như bao người bình thường khác. Do vậy, các ông cũng có những lúc nhầm lẫn, thậm chí sai lầm. Trong *Lời nói đầu* viết cho tác phẩm “*Đấu tranh giai cấp ở Pháp từ 1848 đến 1850*”, Marx, Engels đã thừa nhận các ông đã sai lầm khi cho rằng cách mạng xã hội chủ nghĩa sắp nổ ra ở châu Âu khi ấy (Xem: *C. Mác - Ph. Ăng-ghen, Toàn tập*, Tập 22, 1995: 761). Sau này, Lenin đã giải thích thêm trong *Lời tựa* cho bản dịch tiếng Nga quyển “*Những bức thư của I. Ph. Béc-cơ, I. Đit-xơ-ghen, Ph. Ăng-ghen, C. Mác, v.v... gửi Ph. A. Doóc-ghé và những người khác*” như sau: “Đúng, Mác và Ăng-ghen đã lầm nhiều và thường lầm trong khi phán đoán cách mạng sẽ nổ ra, trong khi hai ông hy vọng cách mạng sẽ thắng lợi (chẳng hạn, cách mạng năm 1848 ở Đức)” (*V.I. Lênin, Toàn tập*, Tập 15, 1979: 293-294).

Bản thân Lenin sau này cũng thừa nhận Cách mạng tháng Mười đã giành được thắng lợi “sau khi chúng ta đã trải qua rất nhiều thất bại và sai lầm to lớn” (*V.I. Lênin, Toàn tập*, Tập 44, 1978: 187); và trong xây dựng, phát triển kinh tế “chúng ta đã gặp nhiều thất bại nhất và mắc nhiều sai lầm nhất” (*V.I. Lênin, Toàn tập*, Tập 44, 1978: 1878). Tất nhiên, Lenin cũng nhấn mạnh rằng “chúng ta không sợ phải thừa nhận những sai lầm của chúng ta, chúng ta sẽ nhìn sai lầm đó một cách tinh táo để tìm cách sửa chữa” (*V.I. Lênin, Toàn tập*, Tập 44, 1978: 187).

Vận dụng, bổ sung, phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin đòi hỏi phải khẳng định những luận điểm của chủ nghĩa Marx-Lenin, không những đúng với trước kia và bây giờ, mà còn tiếp tục có giá trị định hướng như: quan niệm duy vật về lịch sử; học thuyết về giá trị thặng dư, phép biện

chứng duy vật, học thuyết về vai trò sứ mệnh lịch sử toàn thế giới của giai cấp công nhân, học thuyết về chủ nghĩa xã hội, v.v...

Vận dụng, bổ sung, phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin có nghĩa là trên-lập trường của Chủ nghĩa Marx-Lenin nêu lên quan niệm về một số vấn đề do những nguyên nhân khác nhau mà các nhà kinh điển Chủ nghĩa Marx-Lenin chưa có điều kiện và thời cơ giải quyết.

Trong thư gửi cho Joseph Bloch ngày 21/9/1890, Engels đã chỉ rõ Marx và ông phần nào có lỗi trong việc làm giới trẻ đôi khi coi trọng mặt kinh tế nhiều hơn mức cần thiết (Xem: *C. Mác - Ph. Ăng-ghen, Toàn tập*, Tập 37, 1997: 644). Do thời gian, điều kiện không cho phép nên Marx và Engels chưa đề cập được hết các vấn đề mà thực tiễn ngày nay đòi hỏi như: vấn đề phương thức sản xuất châu Á, vấn đề quá độ bỏ qua giai đoạn phát triển chế độ tư bản chủ nghĩa lên chủ nghĩa xã hội ở những nước nghèo, lạc hậu, v.v...

Vận dụng, bổ sung, phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin có nghĩa là trên lập trường của Chủ nghĩa Marx-Lenin nêu lên quan niệm về một số vấn đề cấp bách do cuộc sống ngày nay đặt ra mà ở thời đại của Marx, Engels và Lenin chưa đặt ra hoặc đã đặt ra nhưng chưa thực sự cấp bách.

Chúng ta đều rõ, Marx, Engels và Lenin không phải là những nhà tiên tri và tất nhiên các ông không thể thấy trước được hết mọi vấn đề. Chẳng hạn, các ông chưa thấy được hệ thống tư bản có khả năng tự điều chỉnh với việc sử dụng sự can thiệp của nhà nước; các ông cũng không thể thấy trước được việc mở mang hết sức to lớn của lĩnh vực dịch vụ, từ đó cơ cấu xã hội - giai cấp cũng đổi thay; hay sự phát triển như vũ bão của khoa học, công nghệ, nhất là công nghệ thông tin đã tạo ra cho chủ nghĩa tư

bản những lợi thế, cơ hội ngăn ngừa, hạn chế khủng hoảng, hay vấn đề phát triển kinh tế tư nhân; vấn đề an ninh mạng, an ninh phi truyền thống; v.v...

Tóm lại, vận dụng, bổ sung và phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin trong thời đại ngày nay là bản chất cách mạng vốn có, là thuộc tính nội tại của Chủ nghĩa Marx-Lenin; là đáp ứng yêu cầu thực tiễn mới cũng như sự phát triển của khoa học, công nghệ. Tuy nhiên, vận dụng, bổ sung, phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin phải có nguyên tắc, không tùy tiện nhân danh “vận dụng, bổ sung, phát triển” để xuyên tạc, chống Chủ nghĩa Marx-Lenin hay nhân danh “bảo vệ Chủ nghĩa Marx-Lenin” mà rơi vào bảo thủ, trì trệ, không đổi mới, phát triển Chủ nghĩa Marx-Lenin □

Tài liệu tham khảo

1. *C. Mác - Ph. Ăng-ghen, Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, 1995, Hà Nội.
2. *C. Mác - Ph. Ăng-ghen, Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, 1996, Hà Nội.
3. *C. Mác - Ph. Ăng-ghen, Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, 1999, Hà Nội.
4. *C. Mác - Ph. Ăng-ghen, Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, 1997, Hà Nội.
5. Đặng Xuân Kỳ (1988), “Chủ nghĩa Mác - Lê nin và thời đại chúng ta”, *Thông tin chuyên đề* của Trung tâm Tư liệu, Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh.
6. Đảng Cộng sản Việt Nam (1993), *Văn kiện Hội nghị lần thứ tư Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa VII*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
7. Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
8. Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
9. *V.I. Lênin, Toàn tập*, Nxb. Tiến bộ, 1974, Moscow.
10. *V.I. Lênin, Toàn tập*, Nxb. Tiến bộ, 1977, Moscow.
11. *V.I. Lênin: Toàn tập*, Nxb. Tiến bộ, 1978, Moscow.
12. *V.I. Lênin, Toàn tập*, Nxb. Tiến bộ, 1979, Moscow.
13. *V.I. Lênin, Toàn tập*, Nxb. Tiến bộ, 1980, Moscow.